

МІЖНАРОДНЕ ПРАВО

Кориневич А.О.*

КОНЦЕПТУАЛЬНА ОСНОВА МІЖНАРОДНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ В ЕНЕРГЕТИЧНІЙ СФЕРІ

У 1970-х роках ще не існувало міжнародного енергетичного права. Існували лише національні правові регулювання електроенергетичної, вугільної та ядерної галузі. Нафтова сфера була єдиним винятком, оскільки вона повинна була відправлятися з далеких країн-виробників з місця видобування для продажу у країнах споживачах. Національні нафтові ринки дуже жорстко регулювались, включаючи наявність монопольних прав та контроль цін. Такі відносини не були предметом міжнародного права, взагалі міжнародно-правове регулювання міжнародних відносин в енергетичній галузі не існувало [1].

Ситуація змінилася за останні три десятиріччя. Перша національна галузь енергетичного права виникла з метою нагляду за приватними чи державними монополіями, які і стали першим елементом національного енергетичного права. А до появи розвинутої галузі нафтогазового права, що регулює, зокрема, адміністративні правила надання ліцензії на доступ до розвідки і розробки родовищ протягом 1970-х років призвело відкриття родовищ нафти і газу в голландських, норвезьких, англійських і датських прибережних зонах. Національне нафтогазове право спочатку прикувало до себе увагу відділу права енергетики та природних ресурсів Міжнародної Асоціації Адвокатів, що була заснована у 1970-х роках. Ліцензування доступу до розробки енергоресурсів було лише першим кроком до теоретичної концептуалізації нафтогазового права. З розвитком нафтогазової сфери засновувалося приватне та договірне право, яке було пристосованим до специфічних вимог високого ризику, капіталомістких і довгострокових інвестицій та капіталовкладень в нафтогазовій сфері.

Енергетичне право складається не тільки з принципів та практичного регулювання нафтової та газової індустрії. Нафто-, а згодом і газовидобування, можуть стати дійсно глобальною індустрією, але й інші галузі енергетики беруть з них приклад. Процес розвитку міжнародного та національного нафтогазового права продовжився у 1980-ті роки, і результатом цього розвитку стала поява енергетичного права. Лібералізація політики у енергетичній сфері, яка переважала у світі протягом останніх двадцяти років, призвела до приватизації енергетичного сектору, що сприяло розвитку економічного регулювання та контролю за діяльністю нових приватних суб'єктів у енергетичному секторі, монополій, які ще залишилися, а з часом з'явилися і почали нормально функціонувати конкурентні енергетичні ринки. До цієї лібералізації відносини у енергетичному секторі були в основному вертикальними, на основі планово-адміністративної моделі, державної власності, або, в деяких випадках, за участю приватних монополій, які, фактично, знаходилися під значним державним контролем. Нова ж структура відносин в енергетичній галузі є в основному горизонтальною, тобто вона передбачає укладання контрактів між різними суб'єктами.

---

* здобувач кафедри міжнародного права Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

Науковий керівник: проф. Задорожній О.В.

Стандартизація практики та договірних форм енергетичних відносин допомагає зменшити усі важливі операційні витрати у міжнародному енергетичному бізнесі. Для переговорів потрібно менше зусиль, ресурсів, але при цьому кожного разу інвестор повинен ознайомлюватися з усіма особливостями ведення бізнесу в тій чи іншій країні. Стандартизація форм міжнародного бізнесу та енергетичних угод є дуже важливим аспектом у глобалізації енергетичного бізнесу. Енергетичне *Lex mercatoria*, що складається з дуже докладних наборів договірної документації щодо конкретних видів енергетичних ділових операцій є як внеском, так і наслідком глобалізації енергетичного бізнесу.

У сучасних умовах навіть національний закон щодо регулювання енергетики певною мірою включає в себе інтернаціоналізований аспект. Це відбувається зважаючи на своєрідне копіювання нормотворчої діяльності, в результаті чого зближуються системи регулювання енергетики різних країн. Як правило, це зближення на практиці втілюється у копіюванні підходів, які вважаються добре працюючими, з економіки країни, яка теж вважається розвинутою, наприклад, з економіки Великобританії або США.

Набір досить схожих підходів до регулювання енергетичної галузі з точки зору юридично обов'язкових норм не може визначатися як «Енергетичне право», але це може бути енергетичне право з точки зору принципів і концепцій, що регулюють енергетичні відносини у всьому світі.

Енергетичні питання виходять за рамки національних кордонів. Доказом цього є екологічний транскордонний вплив, наприклад, кислотних дощів, нафтового забруднення від аварії танкерів, а також подібної до чорнобильської ядерної аварії. Існують питання, які є компетенцією регіональних організацій, наприклад, безпека поставок або стимулювання у питанні скорочення викидів парникових газів, а також заохочення використання поновлюваних джерел енергії [2].

Транскордонний вплив може призвести до міжнародних (транскордонних) дій, і якщо такий вплив не тільки впливає на сусідні країни, а на групи країн, то це може бути поштовхом до колективних дій з їх боку. Такий принцип має наступні риси — якщо вплив поширюється за національні межі, то він може викликати певні міжнародні дії з боку постраждалих країн. Такі дії можуть бути жорсткими, коли є небажані наслідки для усіх або багатьох країн. Важливо також те, що, якщо одна країна запровадить більш жорстке регулювання або оподаткування на певну діяльність в енергетичній сфері (наприклад, податок на викиди вуглецю), таке регулювання чи оподаткування стане тягарем для цієї галузі, що призведе до збільшення витрат та як наслідок може призвести до того, що продукти та послуги цієї галузі стануть на світовому ринку менш конкурентоспроможними [3].

Література

1. T. Walde. International Energy Law. An Introduction to Modern Concepts, Context, Policy and Players. Introduction: What is International Energy Law?/T. Walde. – P. 1129. - (Наукова стаття).
2. Directive 2003/30/EC of the European Parliament and of the Council of 8 May 2003 on the promotion of the use of biofuels or other renewable fuels for transport. - [Інтернет-джерело]. – Режим доступу: <<http://eur-lex.europa.eu/>>.
3. T. Walde. International Energy Law. An Introduction to Modern Concepts, Context, Policy and Players. Introduction: What is International Energy Law?/T. Walde. – P. 1137. – (Наукова стаття).